

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНІ БіЕМ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

НА ТЕМУ:

«Податки з юридичних осіб, їхній розвиток»

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма – «Фінанси та облік в підприємстві»

Керівник роботи:

(підпис)

доц. Ілляшенко К.В.

Студент:

(підпис)

Ляшко О.В.

Група:

Ф–71/1

Суми
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М. Боронос
« ____ » _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Студент(-ка) групи *Ф-71/1* інституту *ННІ БіЕМ*
спеціальності *072 «Фінанси, банківська справа та страхування» -*
«Фінанси та облік в підприємстві»

Ляшко Ольга Вячеславівна

Тема роботи: *«Податки з юридичних осіб, їхній розвиток»*

Затверджено наказом по СумДУ № *XXXX* від «*25*» *лютого* 2021 р.

Термін здачі студентом завершеної роботи «*25*» *травня* 2021 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані Державної служби статистики України, Державної фіскальної та податкової служб України тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

- теоретичні аспекти оподаткування юридичних осіб;
- оцінка стану оподаткування юридичних осіб в Україні;
- шляхи удосконалення системи оподаткування юридичних осіб.

Дата видачі завдання: «*26*» *лютого* 2021 р.

Керівник кваліфікаційної роботи бакалавра: доц. Ілляшенко К.В. _____
(підпис)

Завдання прийнято до виконання «*26*» *лютого* 2021 р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: 37 с., 13 рисунків, 7 таблиць, 1 додаток, 35 джерел.

Мета роботи – узагальнення теоретично-прикладних аспектів оподаткування юридичних осіб в Україні, визначення основних проблем, а також розробка шляхів його удосконалення.

Об'єкт дослідження – податки з юридичних осіб.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні та практичні аспекти оподаткування юридичних осіб в Україні.

Методи дослідження – теоретичного узагальнення, класифікації, індукції та дедукції, статистичні, табличні та графічні.

У першому розділі розглянуті та критично проаналізовані вітчизняні й зарубіжні публікації, присвячені проблемі розвитку оподаткування юридичних осіб, визначені напрямки подальшого розкриття об'єкта та предмета дослідження.

У другому розділі дано оцінку стану оподаткування юридичних осіб в Україні, визначено місце податків з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України, а також проведеного аналіз рівня податкового навантаження податків з юридичних осіб.

У третьому розділі виявлено проблеми та недоліки вітчизняної системи оподаткування юридичних осіб, а також запропоновано напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА, СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКИ, ПОДАТКИ З ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ, ПОДАТОК НА ПРИБУТОК, ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....	7
1.1 Податки: сутність, класифікація та функції.....	7
1.2. Особливості системи оподаткуванню юридичних осіб в Україні.....	10
2 ОЦІНКА СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....	15
2.1 Місце податків з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України.....	15
2.2 Аналіз рівня податкового навантаження податків з юридичних осіб.....	20
3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....	27
3.1 Проблеми та недоліки вітчизняної системи оподаткування юридичних осіб.....	27
3.2 Напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.....	31
ВИСНОВКИ.....	35
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	38
ДОДАТОК А. Основні елементи податків.....	42

ВСТУП

Актуальність теми. Головним наріжним питанням останніх років в Україні є створення дієвої податкової системи. Сьогодні в нашій країні податкова система є досить наближеною до податкових систем країн Європейського Союзу. Це стало можливим завдяки євроінтеграційним процесам та наближенням вітчизняного законодавства до європейського. Попри це вона не стала такою ж ефективною як у країнах ЄС, не сприяє економічному зростанню суб'єктів господарювання та розвитку національної економіки. Державний бюджет відчуває хронічний дефіцит податкових надходжень, а підприємці скаржаться на неправомірний податковий тиск. Баланс між інтересами суб'єктів господарювання та державою так і не було досягнуто. Все це негативно позначається на розвитку національної економіки та підприємств. Сучасний економічний стан у світлі пандемії Covid-19 вимагає пошуку резервів економічного зростання, одним з них в Україні є забезпечення раціонального оподаткування юридичних осіб.

Серед вітчизняних та іноземних науковців, які досліджували питання оподаткування, є: С.М. Аксюков [3], В.Л. Андрущенко [4], О.Ю. Апостолук [5], В.В. Бобиль [7], Є.М. Богатирьова [8], О.Я. Бойко [9], Т.Г. Васильців [10], О.С. Іванишина [17], Р.М. Лещенко [19], О.Р. Саєнко [26], Я.Р. Ярема [30], A.D. Miller [34], C.C Williams. [35] та ін. У працях цих науковців приділено увагу в основному питанню податкової системи загалом, тоді як не до кінця вивченим та дискусійним залишається питання податків з юридичних осіб. Зважаючи на зазначене обрана тема для дослідження є досить актуальною.

Метою роботи є узагальнення теоретично-прикладних аспектів оподаткування юридичних осіб в Україні, визначення основних проблем, а також розробка шляхів його удосконалення.

Завдання дослідження відповідно до поставленої мети:

- дослідити сутність, класифікацію та функції податків;

- розглянути особливості системи оподаткування юридичних осіб в Україні;
- визначити місце податків з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України;
- провести аналіз рівня податкового навантаження податків з юридичних осіб;
- виявити проблеми та недоліки вітчизняної системи оподаткування юридичних осіб;
- запропонувати напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

Об’єкт дослідження – податки з юридичних осіб.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні та практичні аспекти оподаткування юридичних осіб в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження для досягнення поставлених завдань та мети буде використано комплекс наукових та економічних методів дослідження. Зокрема, для дослідження теоретичних основ розвитку податків з юридичних осіб – теоретичного узагальнення, класифікації, індукції та дедукції; оброблення даних – статистичні, табличні та графічні. Усі розрахунки у межах дослідження здійснені за допомогою MS Excel.

Структура роботи. У першому розділі розглянуто теоретичні підходи до визначення сутності поняття «податки». У другому розділі проведена оцінка стану оподаткування юридичних осіб в Україні. У третьому запропоновано шляхи удосконалення системи оподаткування юридичних осіб.

Фактологічну основу роботи становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених присвячених питанню дослідження податкової системи, чинні нормативно-правові акти у сфері оподаткування, офіційні дані Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, аналітичні й статистичні матеріали, що відображають стан оподаткування юридичних осіб в Україні.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

1.1 Податки: сутність, класифікація та функції

Податки є основою національної економіки будь-якої країни. Саме вони є головним джерелом надходжень до державного бюджету країни, податкові відрахування забезпечують виконання державою своїх головних соціальних та економічних функцій. Відтак вони є важливою «артерією» фінансово-бюджетної системи країни та мають визначальний вплив на розвиток національної економіки. За вдалої податкової системи країна може забезпечити собі небувалий розквіт та генерацію доходів, тоді як допущені помилки при її формуванні можуть призвести до невиправданої економічної кризи [33]. Особливо важливим питання податків є для України, яка переживає складні економіко-політичні часи та може справитися з усіма труднощами завдяки налагодженій податковій системі.

Податки в сучасному вигляді виникли близько 200 років тому назад у Великій Британії, коли у 1799 р. було запроваджено податки на доходи громадян. Після успішного досвіду даної країни інші держави почали використовувати цей досвід та впроваджувати власні податки. З того часу податки лише розвивалися, удосконалювалися та змінювалися їх різновиди. До введення податкові у грошовій формі ще у Вавилоні громадяни змушені були сплачувати щомісячну дань державі у вигляді яєць, м'яса чи інших продуктів. Тому можемо констатувати, що податки загалом відомі були здавна, у нинішню форму вони набули лише наприкінці 18 століття [26].

Зазначимо, що сутність терміну «податки» розглядається з різних точок зору: законодавчої та правової, філософської, соціальної, економічної тощо. Це породило існування у науковій літературі різних точок зору на його визначення. У табл. 1.1 на основі узагальнення наукової літератури нами виокремлено основні наукові підходи щодо визначення сутності поняття «податки».

Таблиця 1.1 – Основні наукові підходи щодо визначення сутності поняття «податки»

Джерело	Податки – це
Податковий Кодекс України [1]	«обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу»
С.М. Аксюков [3]	«демократичні за процедурою встановлення, але примусові за формою стягнення платежі індивідів і корпорацій, призначені для транспорту фінансових ресурсів з приватного сектора в державний з метою фінансування суспільних, загальнонаціональних, урядових потреб»
В.Л. Андрущенко [4]	«обов'язкові, встановлені державою платежі, що стягуються в установленому законом порядку для формування державних цільових фондів і спрямовуються на фінансування державою її функцій»
О.Я. Бойко [9]	«ціна, що сплачується громадянином за отримані ним насолоди від громадського порядку, справедливості правосуддя, забезпечення свободи особи й права власності. За допомогою податків покриваються щорічні витрати держави, і кожен платник податків бере участь у такий спосіб у загальних витратах, чинених заради нього й заради його співгромадян»
О.В. Радова [24]	«примусовий збір, що стягується державною владою з окремих господарюючих осіб або господарств для покриття здійснених нею витрат або для досягнення яких-небудь завдань економічної політики без надання платникам його спеціального еквівалента»
В.М. Черба [29]	«встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, що сплачують фізичні та юридичні особи в бюджет у розмірах і в терміни, передбачені законом»
С.С. Williams [35]	«система економічних взаємовідносин держави з платниками податків у процесі перерозподілу частини ВВП шляхом стягнення певних коштів за встановленими державою правилами, з метою задоволення суспільних потреб»

Зазначений перелік цих визначень є не вичерпний та не обмежується вищенаведеними. Велика увага науковців щодо визначення істинної сутності поняття «податки» обумовлено їх важливим значенням як на макрорівні, так і мікрорівні. Значення на макрорівні полягає у тому, що податки, як наголошувалося це на початку, є головним джерелом наповнення державного бюджету. Від розмірів надходжень податків залежить ефективність виконання державою своїх функцій. У той час, як на мікрорівні податки чинять суттєвий фінансовий вплив на суб'єктів господарювання. Адже, сплачуючи податки представники бізнесу не доотримують значні розміри доходів, що впливає на

рівень їх прибутковості. В даному випадку важливо знайти «золоту середину», за якої податки не були значним тягарем для бізнесу, але у той же час забезпечували стабільні надходження до бюджетної системи країни [8].

На нашу думку, податки – це системоутворюючий елемент фінансово-бюджетної системи країни, які забезпечують надходження обов’язкових платежів, встановлених державою, від юридичних та фізичних осіб. Їх значення передусім проявляється через функції, які вони здійснюють. Поглиблений аналіз наукової літератури дозволив виокремити 4 головні функції: фіскальну, стимулюючу, соціальну та регулюючу. Їх характеристику наведемо на рис. 1.1.

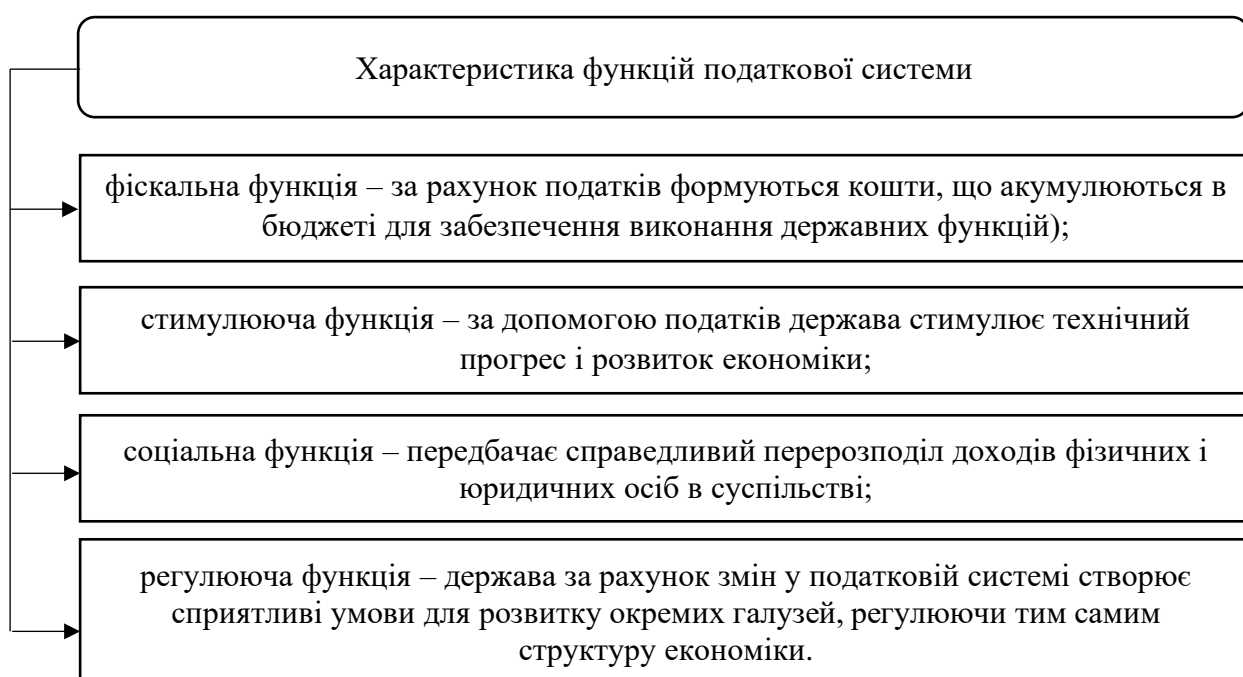

Рисунок 1.1 – Характеристика функцій податків [складено автором на основі 18-19]

Зазначимо, що головними поняттями податків є такі елементи: суб’єкти оподаткування, об’єкт оподаткування, податкова ставка, база оподаткування, податкова пільга, податковий період, строк та порядок сплати податку, строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку тощо [30]. Їх коротку характеристику представимо у додатку А.

Що стосується видів податків, то існує велика кількість підходів щодо їх класифікації. Найбільш розповсюджена є класифікація з розподілом усіх

податків на прямі та непрямі. Прямі – це ті, що сплачують суб'єкти господарювання безпосередньо з власних доходів. Непрямі податки – це ті податки, суми яких закладені у ціну товарів (послуг). До прямих податків можна віднести податок на прибуток підприємства, податок на доходи фізичних осіб тощо. До непрямих податків можна віднести акцизи, податок на додану вартість тощо. Непрямі податки сплачує безпосередньо споживач цих товарів чи послуг. В Україні найбільш розповсюдженими видами податків є акциз, мито, податок на прибуток, податок з доходів фізичних осіб, а також податок на додану вартість [24].

У науковій літературі також існує класифікація податків на три групи: прогресивні (ставка оподаткування зростає зі збільшенням рівня доходів підприємства), регресивні (ставка податку знижується при збільшенні рівня доходів), а також пропорційні податки (ставка податків, яких не залежить від рівня доходів суб'єкта оподаткування) [8].

Таким чином, податки є важливим елементом фінансово-бюджетної системи кожної країни. Вони є основою базою наповнення дохідної частини бюджету країни та таким чином забезпечують виконання державою своїх основних функцій. Під податками слід розуміти встановлену на державному рівні плату, яка стягується як з фізичних, так і юридичних осіб. В Україні базисом системи оподаткування є Податковий кодекс України. Головними різновидами податків в нашій країні є: податок на прибуток, податок на додану вартість, акциз, мито, податок з доходів фізичних осіб, податок на додану вартість та інші.

1.2. Особливості системи оподаткуванню юридичних осіб в Україні

В Україні податкова система охоплює як юридичних, так і фізичних осіб, з яких стягуються податкові платежі. Нинішня податкова система України є досить подібною за структурою до європейської. Водночас головна відмінність

її полягає у низькій ефективності, яка не сприяє, а ні підвищення конкурентоспроможності держави, а ні забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання. Як наслідок підприємства приховують свої істинні прибутки та ухиляються від сплати податків, а держава внаслідок цього не доотримує значні податкові надходження. Податковий тиск же на добросовісних платників податків є досить відчутним [17].

Зазначимо, що сьогодні в Україні існує дві системи оподаткування: загальна та спрощена (рис. 1.2). Вибір кожної з них доступний як для фізичних, так і юридичних осіб.

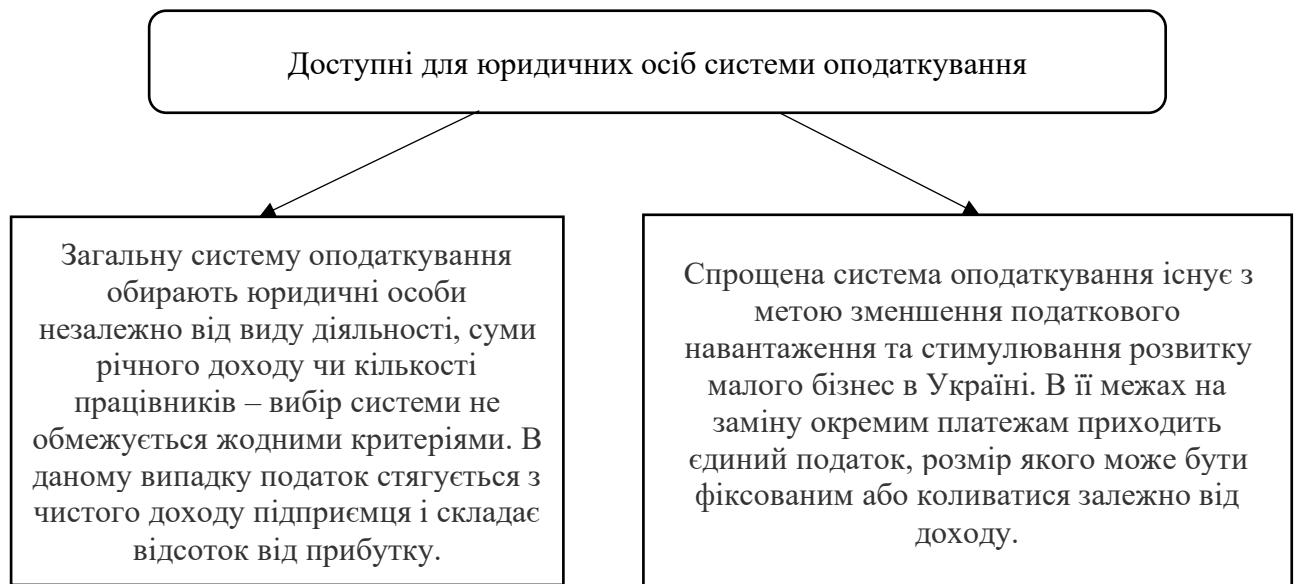

Рисунок 1.2 – Доступні для юридичних осіб системи оподаткування [20]

Загальну систему оподаткування можуть обрати усі юридичні особи. Податок сплачується суб'єктом господарювання з чистого доходу, а також прибутку. Спрощену систему оподаткування мають можливість обирати юридичні особи розмір річної виручки, яких не перевищує 5 млн. грн. Сутність її полягає у тому, що юридична особа має можливість сплачувати єдиний податок. Ця система оподаткування діє для підтримки представників малого бізнесу [26].

За спрощеною системою оподаткування ставки оподаткування мають варіацію в залежності від того, до якої групи відноситься платник податку.

Всього є 4 груп платників податків. Що стосується саме юридичних осіб, то вони автоматично відносяться до третьої групи платників податку. Відповідно за цим обов'язковою є така ставка єдиного податку [16]:

- основна ставка – 5 % від обороту коштів
- якщо суб'єкт господарювання є добровільним платником ПДВ – 3 % від обороту коштів.

Також спрощена система оподаткування юридичних осіб характеризується більш простими правилами обліку податків та знижує ризик перевірок з боку контролюючих органів влади. Слід додати, що юридичні особи, які перебувають на спрощеній податковій системі мають можливість використовувати й спеціальний режим звітності. Це полегшує ведення обліку на підприємствах та висуває менш жорсткі вимоги до бухгалтерських служб підприємств. Водночас енно усі юридичні особи мають можливість перейти на спрощену систему оподаткування. Вона розрахована виключно для малого бізнесу, виручка яких не перевищує 5 млн. грн., як зазначалося вище. Окрім того, юридичні особи слід подати цілий пакет документів до податкових органів влади, які далі приймуть рішення, щодо можливості його переходу на спрощену систему оподаткування. У табл. 1.2 наведемо порівняльну характеристику загальної та спрощеної системи оподаткування юридичних осіб.

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика загальної та спрощеної системи оподаткування юридичних осіб [20]

Обов'язкові платежі	Обов'язкові платежі	Обов'язкові платежі
ПДВ	20%	7%; 0 %
Податок на прибуток	20%	3 %, якщо: юридична особа є добровільним платником ПДВ або 5 %, якщо не є платником ПДВ
Податок з доходів фізичних осіб (оподаткування заробітної плати)	За рахунок підприємства сплачується ЄСВ – 22%	

В Україні розроблені спеціальні преференції для сільськогосподарських суб'єктів господарювання. Зокрема, вони мають можливість при сплату єдиного податку відноситися до четвертої групи платників податків. У різний час для підтримки підприємств сільськогосподарського напрямку були знижені ставки оподаткування. Оскільки наша країна є аграрною, а сільськогосподарська галузь забезпечує її продовольчу безпеку. Тому урядом країни всіляко підтримується аграрна діяльність, відшкодовується частина податку. Взагалі для аграрних підприємств можна сказати існує окрема система оподаткування, за якої вони мають можливість сплачувати значно менше ставки податків, а ніж підприємства інших галузей народного господарства [24].

Загалом слід відмітити, що в Україні система оподаткування доволі часто змінюється з метою пошуку найбільш ефективного рішення. Тому вона перебуває на етапі свого реформування у відповідності до вимог ЄС.

Більшість же юридичних осіб оподатковуються за загальною системою оподаткування. Згідно неї вони сплачують податки, які передбачені Податковим кодексом України. На сьогодні можна виділити наступні різновиди податків для юридичних осіб згідно загальної системи оподаткування [28]:

- податок на прибуток підприємств (18%);
- податок на додану вартість (20%);
- єдиний соціальний внесок (22%);
- військовий збір (1,5%);
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- мито;
- плата (податок) на землю;
- збір за першу реєстрацію транспортного засобу;
- інші податкові збори, відповідно до законодавства України.

Загалом слід відмітити, що загальна система оподаткування юридичних осіб враховує фінансово-економічні показники діяльності суб'єктів господарювання. У більшості випадків у юридичних осіб з невеликим

товарообігом не виникає суттєвих проблем з сплатою податкових зобов'язань. Підприємства, які отримують збиток у звітному році можуть бути частково або повністю бути звільненими від сплати податків за загальною системою оподаткування. Тоді, як за спрощеною системою оподаткування підприємства за будь-яких фінальних результатів їх діяльності змушені сплачувати податок.

Загальна система оподаткування має як ряд переваг для юридичних осіб, так і певні недоліки. До основних переваг слід віднести: відсутність обмежень щодо видів діяльності, кількості працюючих чи отриманих доходів. Загальну систему оподаткування можуть обирати усі юридичні особи. До недоліків слід віднести складність адміністративних процедур (складання та подання звітності), а також завжди існує ризик підвищення податкових ставок. До головних переваг спрощеної системи оподаткування належить звільнення юридичної особи від ряду інших податків, а також спрощенням ведення фінансової та бухгалтерської звітності. Разом з тим, існує суворі обмеження щодо видів діяльності, кількість працюючих та доходів юридичних осіб, які мають право переходити на спрощену систему оподаткування [30].

На сучасному етапі розвитку України постає актуальне завдання щодо адаптації податкової системи до європейських стандартів. Податкова система постійно змінювалася, видозмінювалася, але повністю до європейської системи оподаткування так і не перейшла.

Таким чином, на сьогодні для оподаткування юридичних осіб діє дві системи: загальна та спрощена. Першу можуть обирати всі юридичні особи, а друга підходить лише для малих підприємств, виручка яких не перевищує 5 млн. грн. на рік. Особлива система оподаткування діє для юридичних осіб сільськогосподарської галузі, для яких доволі часто існують преференції у сплаті податків або їх відшкодуванні. Система оподаткування юридичних осіб в Україні є досить розгалуженою та включає різні види податків.

2 ОЦІНКА СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

2.1 Місце податків з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України

Головним каталізатором економічного зростання країни є ефективно налагоджена податкова система. Оскільки саме основні суми податкових коштів генерують левову частину доходів державного бюджету будь-якої країни. Зокрема, в Україні за даними Державної фіскальної служби податкові надходження складають близько 80 % усіх доходів. Відповідно платниками податків в Україні є як фізичні, так і юридичні особи. Основою податкової системи є юридичні особи, які здійснюючи підприємницьку діяльність сплачують різні види податків до Державного бюджету. На рис. 2.1 наведемо динаміку кількості платників податків – юридичних осіб в Україні за 2016-2020 рр.

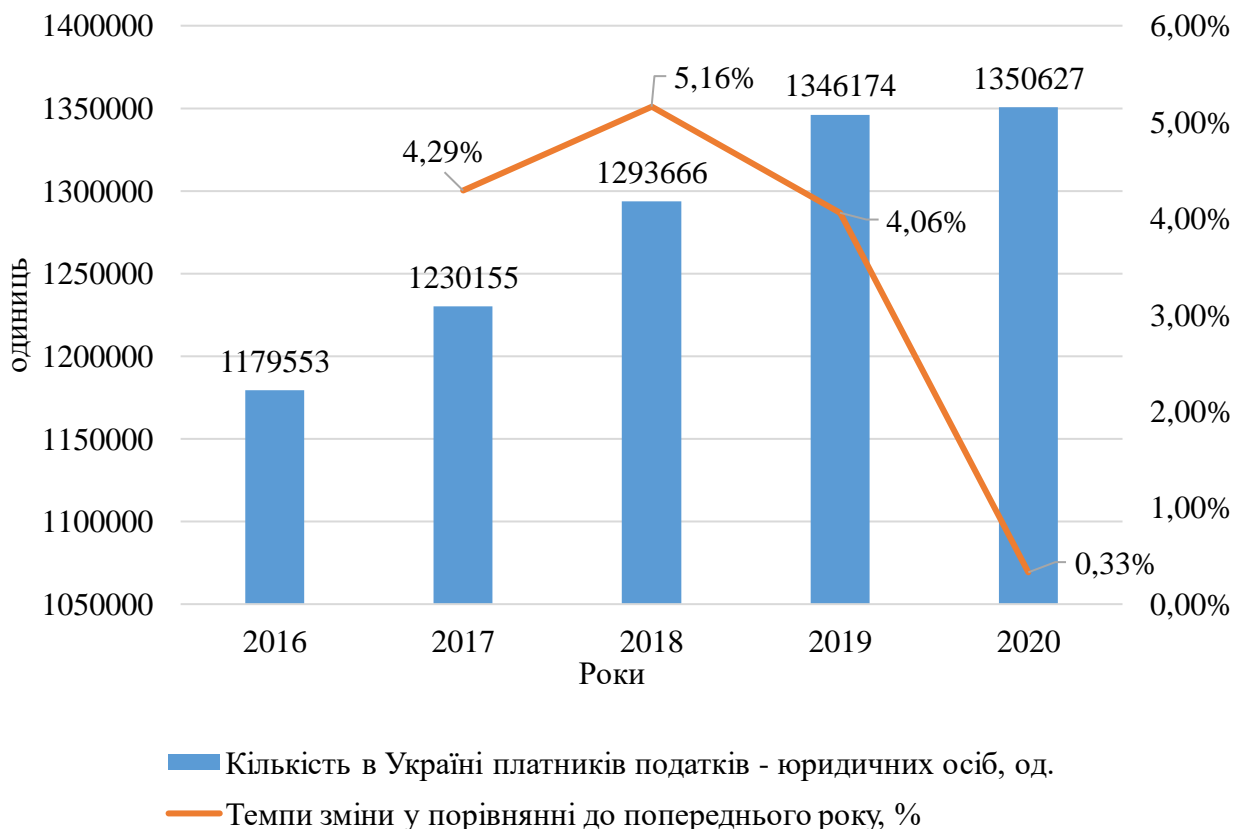

Рисунок 2.1 – Динаміка кількості платників податків – юридичних осіб в Україні за 2016-2020 рр. [складено автором на основі 11-13]

З наведених даних спостерігається чітка тенденція щодо зростання кількості платників податків – юридичних осіб в Україні протягом аналізованого періоду. Така тенденція є позитивною, оскільки зростає кількість тих юридичних осіб, які є платниками податків. Водночас протягом 2019-2020 рр. спостерігається уповільнення темпів їх зростання порівняно з 2018 р., коли зафіксований пік зростання на 5,16 % порівняно з попереднім роком. В цілому кількість платників податків – юридичних осіб в Україні за 2016-2020 рр. зросла з 1179553 одиниць до 1350627 одиниці. Відповідно зросла кількість платників податків, що позитивно повинно відобразитися на податковим надходженнях.

З метою визначення місця податків з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України у табл. 2.1 відобразимо їх склад та структуру за 2016-2020 рр.

Таблиця 2.1 – Склад та динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України у 2016-2020 рр., млрд. грн. [складено автором на основі 14]

Найменування податку	Роки					Темпи зростання 2020 р. до	
	2016	2017	2018	2019	2020	2016 р.	2019 р.
Всього податкових надходжень	650	798	986	1070	1136	486	66
податок на доходи фізичних осіб	138	186	230	275	295	157	20
податок на прибуток підприємства	60	73	107	117	118	58	1
податок на додану вартість	235	313	375	378	400	165	22
акцизний податок	90	114	127	130	146	56	16
податки на міжнародну торгівлю	5	3	27	30	30	25	0
рентна плата	47	51	50	52	57	10	5
місцеві податки (у т.ч. єдиний податок)	42	53	61	73	75	33	2
інші податки	33	5	9	15	5	-28	-10

З наведених даних бачимо, що загалом розміри податкових надходжень демонструють позитивний характер змін. За 2016-2020 рр. їх розміри зросли з 650 млрд. грн. до 1136 млрд. грн. або на 486 млрд. грн. Водночас слід враховувати той, факт, що у 2020 р. бюджет України недоотримав велика частину податків внаслідок впливу пандемії Covid-19. Адже, внаслідок цієї пандемії був впроваджений карантин та примусово обмежено діяльність окремих категорій підприємств (сфери туризму, гостинності, ресторанно-готельного бізнесу тощо). Відповідно зменшилася розрахункова база податку внаслідок пандемії Covid-19.

Основним податок, який сплачують юридичні особи є податок на прибуток підприємства. Протягом 2016-2020 рр., попри негативний вплив пандемії Covid-19, він має тенденцію щодо зростання з 60 млрд. грн. до 118 млрд. грн. на кінець аналізованого періоду. Дану динаміку наведемо на рис. 2.2.

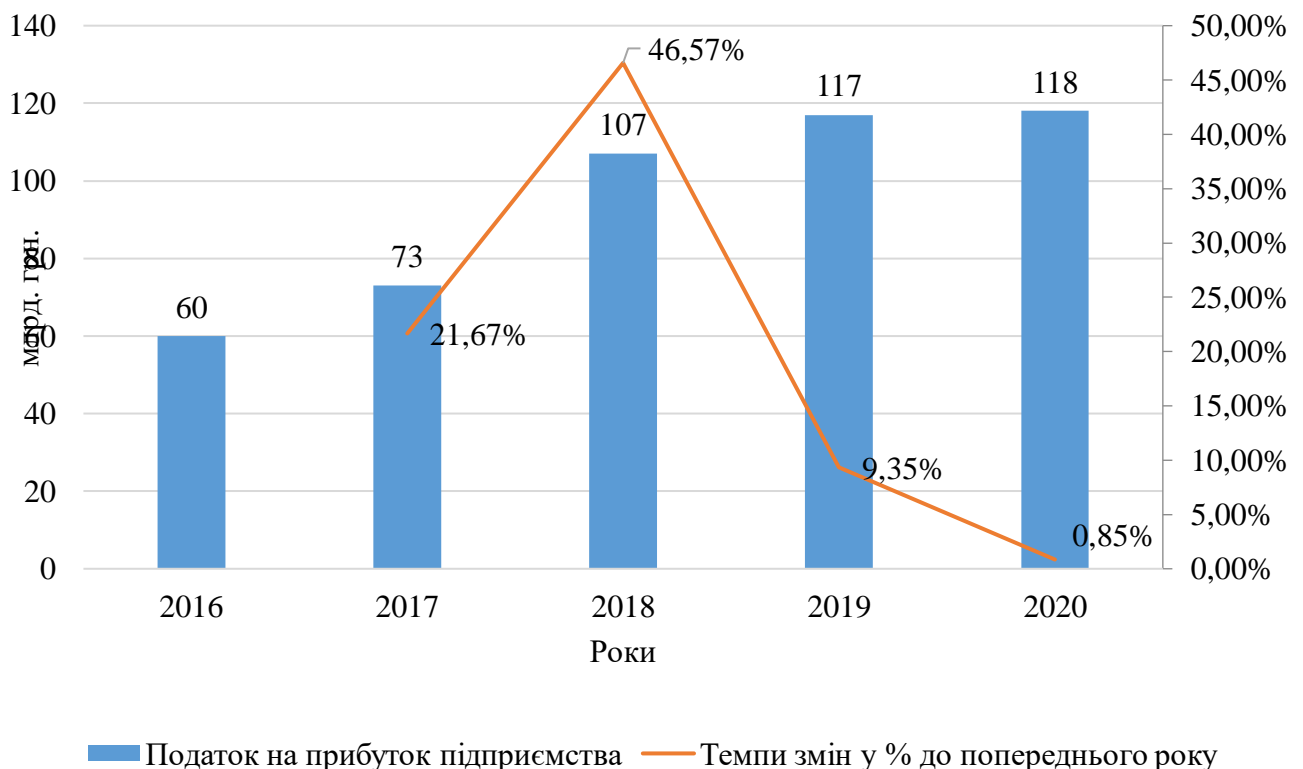

Рисунок 2.2 – Динаміка надходжень податку на прибуток підприємства у 2016-2020 рр. [складено автором на основі 14]

Оцінити розміри податкових надходжень з юридичних осіб до Зведеного бюджету України досить складно. Оскільки більшість даних відображаються в сукупності з податками юридичних осіб. Адже, більшість з податків, таких як: акцизний податок, податки на міжнародну торгівлю, рентна плата, єдиний податок сплачують як фізичні, так і юридичні особи.

Окремі дані щодо обсягу та структури податкових платежів саме юридичних осіб містяться у експертному висновку щодо роботи Державної податкової служби. Даними яких скористаємося для аналізу структури податків юридичних осіб. На рис. 2.3 відобразимо структуру податків з юридичних осіб за 2017-2020 рр.

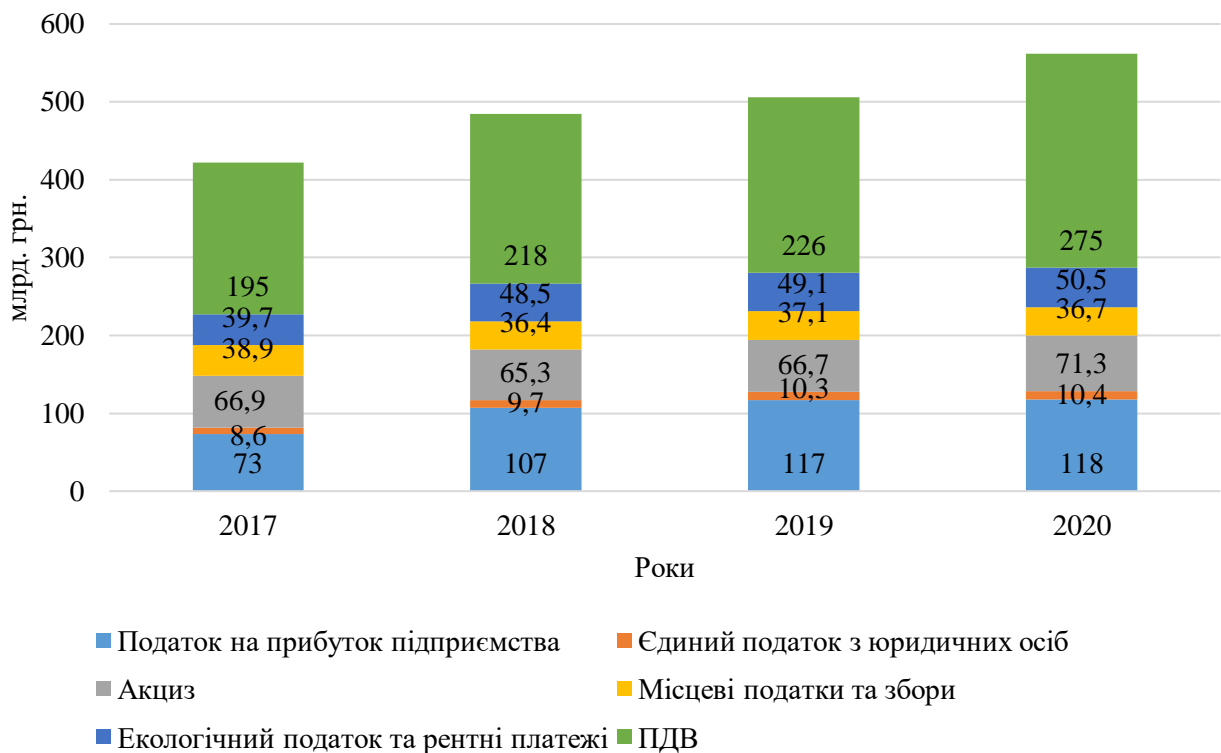

Рисунок 2.3 – Динаміка надходжень податку на прибуток підприємства у 2016-2020 рр. [складено автором на основі 14]

З наведених даних бачимо, що по усім податкам з юридичних осіб відбувається зростання їх розмірів. Найбільші обсяги припадають на податок на прибуток підприємства, який у 2017 р. складав 73 млрд. грн., у 2018 р. зріс до 107 млрд. грн., у 2019 р. зріс на 10 млрд. грн., а у 2020 р. на 1 млрд. грн. Також значній

показники податкових платежів спостерігаються по акцизам, які у 2020 р. склали 71,3 млрд. грн., а роком раніше вони становили 66,7 млрд. грн.

Слід відзначити, що єдиний податок з юридичних осіб (третья та четверта група) демонструє стійке зростання з 8,6 млрд. грн. у 2016 р. до 10,4 млрд. грн. на кінець 2020 р. Його зростання зумовлено зростання кількості юридичних осіб, які поступово переходять на спрощену систему оподаткування.

Загалом можемо констатувати, що усі розміри податкових платежів з юридичних осіб зростають. Водночас у 2020 р. темпи їх зростання значно уповільнилися, що обумовлено у тому числі й негативним впливом пандемії Covid-19, яка зменшила оборот підприємств. На рис. 2.4 відобразимо динаміку частки податків з юридичних осіб у загальних податкових надходженнях.

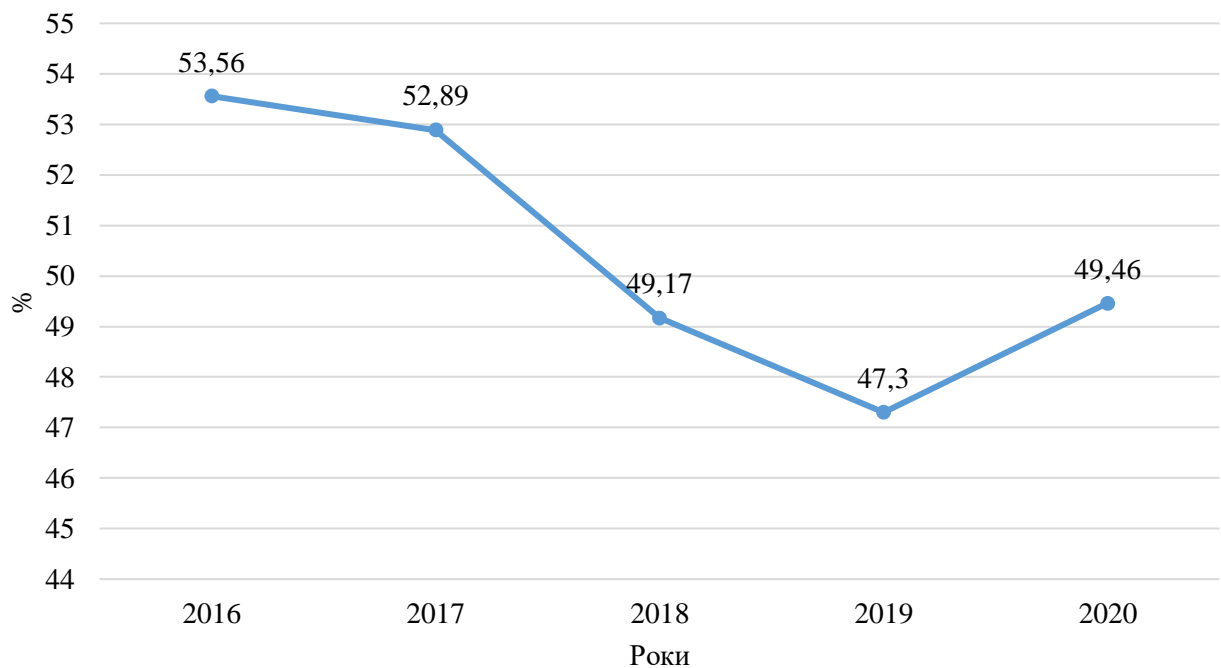

Рисунок 2.4 – Частка податків з юридичних осіб у загальних податкових надходженнях за 2016-2020 рр. [складено автором на основі 11-13]

Орієнтовно протягом 2016-2020 рр. частка податків з юридичних осіб у загальних податкових надходженнях коливалася у межах 50 %. Тобто надходження державного бюджету на 50 % складаються з податків юридичних осіб. Відповідно можемо припустити, що у питанні забезпечення економічного

зростання країни значні резерви знаходяться у питанні збільшення надходження з податків юридичних осіб. Адже, вони формують близько 50 % усіх податкових надходжень Зведеного державного бюджету країни. Важливо, щоб оподаткування юридичних осіб з одного боку забезпечувала стабільний розвиток підприємств, а з іншого – значні доходи до Зведеного бюджету.

Таким чином, податки з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України займають важливе місце. На податки з юридичних осіб орієнтовно припадає близько 50 % усіх податкових надходжень. Протягом 2016-2020 рр. спостерігається стійка динаміка щодо зростання обсягів податкових надходжень за усіма її видами, водночас на кінець 2020 р. темпи зростання дещо уповільнилися. Останнє обумовлено негативним впливом пандемії Covid-19. Зокрема, податок на прибуток підприємств за аналізований період зріс з 73 млрд. грн. до 118 млрд. грн. Податки з юридичних осіб мають вагомe значення для національної економіки цілої країни. Тому важливо знайти вдалий симбіоз щодо задоволенням як національних економічних потреб, так й інтересів юридичних осіб. Далі проведемо аналіз податкового навантаження податків з юридичних осіб.

2.2 Аналіз рівня податкового навантаження податків з юридичних осіб

Забезпечити економічне процвітання нації неможливо без ефективно налагодженої податкової політики. Адже, податкова система є головною серцевиною національної системи України, від надходжень першої залежить виконання державою своїх функцій. З іншої сторони податки становлять значне навантаження для підприємств. Оскільки різні податкові платежі зумовлюють відтік грошових коштів з підприємства. Відповідно ефективність податкової системи забезпечується через збалансованість усіх зацікавлених сторін. Ефективна податкова система повинна з однієї сторони забезпечувати стабільне

надходження до Державного бюджету, а з іншого – сприяти розвитку підприємництва.

Для оцінки ефективності національної податкової системи слід провести аналіз рівня його навантаження, зокрема податків з юридичних осіб. У табл. 2.2 наведемо оцінку податкового навантаження України у 2016-2020 рр.

Таблиця 2.2 – Оцінка податкового навантаження України у 2016-2020 рр. [розраховано автором на основі 12-14]

Показник	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Податкові надходження, млрд. грн.	650	828	986	1070	1136
ВВП, млрд. грн.	2385	2983	3560	3974	4194
Рівень податкового навантаження, %	27,25	27,76	27,7	26,93	27,08

Загальний рівень податкового навантаження протягом 2016-2019 рр. коливається, то у сторону зростання, то зменшення. Свого максимуму податкове навантаження мало у 2017-2018 рр., коли складала 27,7 %, найменше у 2019 р. – 26,93 %, а на кінець звітнього року склав 27,08 %. Поведений розрахунок вказує на те, що загальні податкові надходження протягом аналізованого періоду часу складає близько 27 %, коливання цього показника є незначним. На рис. 2.5 наведемо динаміку рівня податкового навантаження в Україні за 2016-2020 рр.

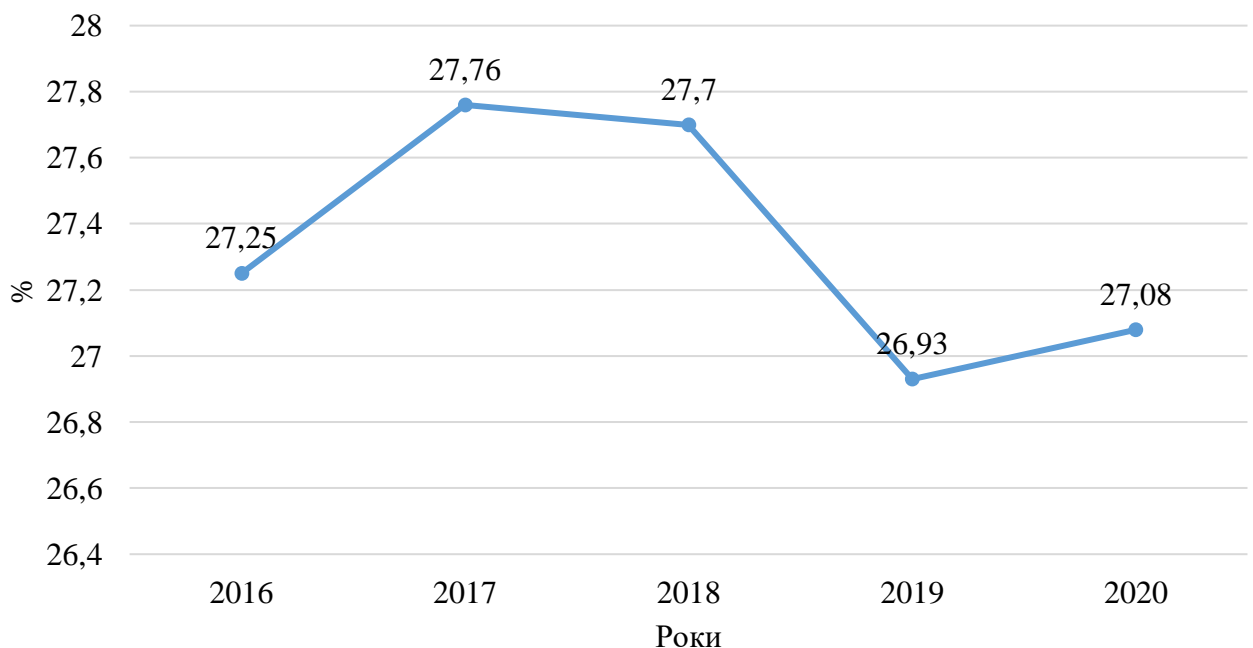

Рисунок 2.5 – Рівень податкового навантаження в Україні за 2016-2020 рр., %

Далі проведемо оцінку податкового навантаження за окремими податками в Україні за 2016-2020 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Оцінка податкового навантаження за окремими податками в Україні за 2016-2020 рр. [розраховано автором на основі 11-14]

Показник	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Податок на додану вартість, млрд. грн.	235	313	375	378	400
Податок на доходи фізичних осіб, млрд. грн.	138	186	230	275	295
Податок на прибуток підприємства, млрд. грн.	60	73	107	117	118
Акцизний податок, млрд. грн.	90	114	127	130	146
Податкове навантаження з ПДВ, %	9,85	10,49	10,53	9,51	9,54
Податкове навантаження з ПДФО, %	5,79	6,24	6,46	6,92	7,03
Податкове навантаження з ПП, %	2,52	2,45	3,01	2,94	2,81
Податкове навантаження з акцизу, %	3,77	3,82	3,57	3,27	3,48

З проведених розрахунків можемо зробити висновок про те, що податкове навантаження з податку на прибуток підприємства є не високим та протягом 2018-2020 рр. знижується. Свого піку податкове навантаження з податку на прибуток мало у 2018 р. та складала 3,01 %, найменше значення припадало на 2017 р., коли складало 2,45 %. У 2020 р. воно значення складає 2,81 %. Слід відмітити, що протягом аналізованого періоду часу рівень оподаткування прибутку підприємства не змінювався та складав 18 %. Відповідно рівень податкового навантаження змінювався у відповідності до сукупного фінансового результату підприємств до оподаткування. Також слід враховувати той факт, що з боку держави надавалися окремі приференції щодо зниження податкових ставок чи звільнення від сплати податків сільськогосподарських підприємств чи інших компаній пріоритетних галузей національної економіки.

Якщо порівнювати податкове навантаження з податку на доходи фізичних осіб з податковим навантаженням на прибуток підприємства, то помітне перевищення першого. Це свідчить про те, що податкове навантаження на фізичних осіб є більш вищим, а ніж податкове навантаження на прибуток підприємства. Ще однією проблемою при сплаті податків є те, що велика частина

юридичних осіб приховують свої істинні фінансові результати та таким чином ведуть «чорну бухгалтерію», тим самим не сплачуючи податок на прибуток. На рис. 2.6 наведемо динаміку порівняння податкового навантаження з ПДФО та податку на прибуток.

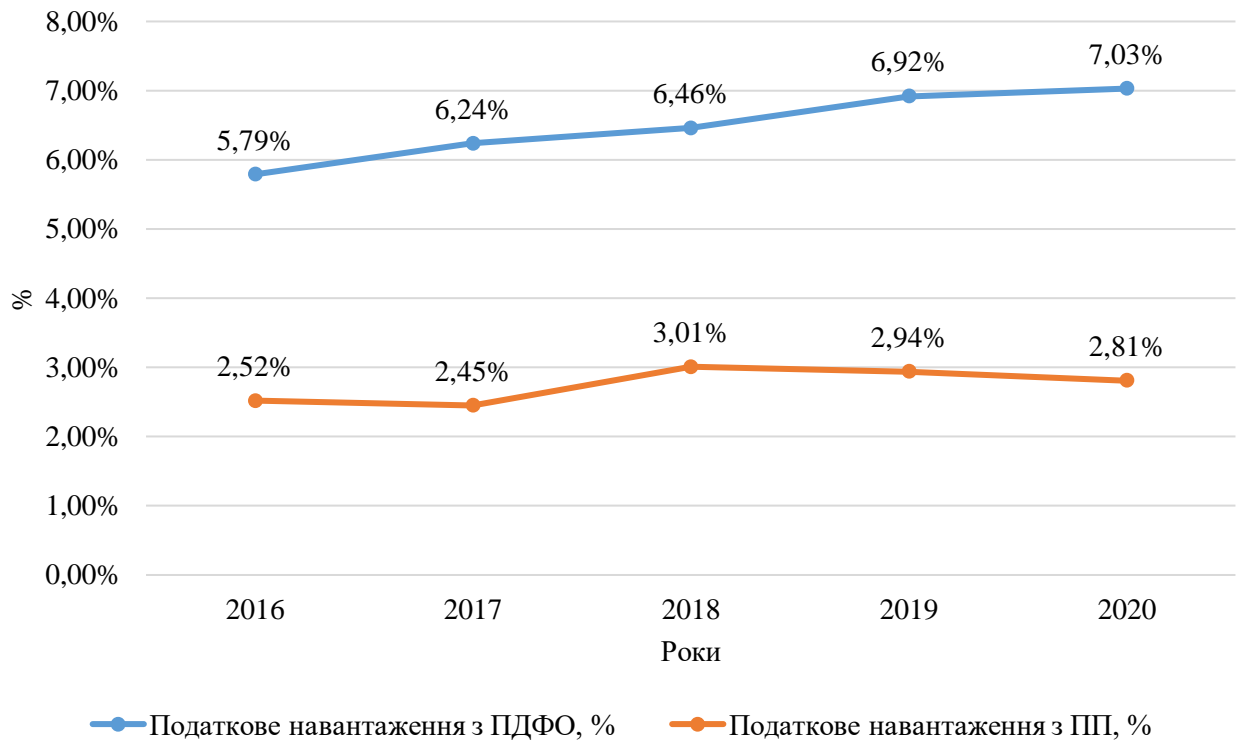

Рисунок 2.5 – Динаміка порівняння податкового навантаження з ПДФО та податку на прибуток за 2016-2020 р., %

Наведені дані підтверджують те, що податкове навантаження податку на прибуток в Україні є не високим та більше чим вдвічі нижчий за податкове навантаження з ПДФО. Проблемою є те, що велика кількість компаній приховують реальні прибутки, як наслідок весь податковий тягар припадає на інші підприємства. На державному рівні слід розробити механізм, який би не допускав викривлення інформації у фінансових звітах та стимулював підприємства до сплати податків.

За допомогою офіційних даних Євростату на рис. 2.6 відобразимо податкове навантаження в різних державах світу.

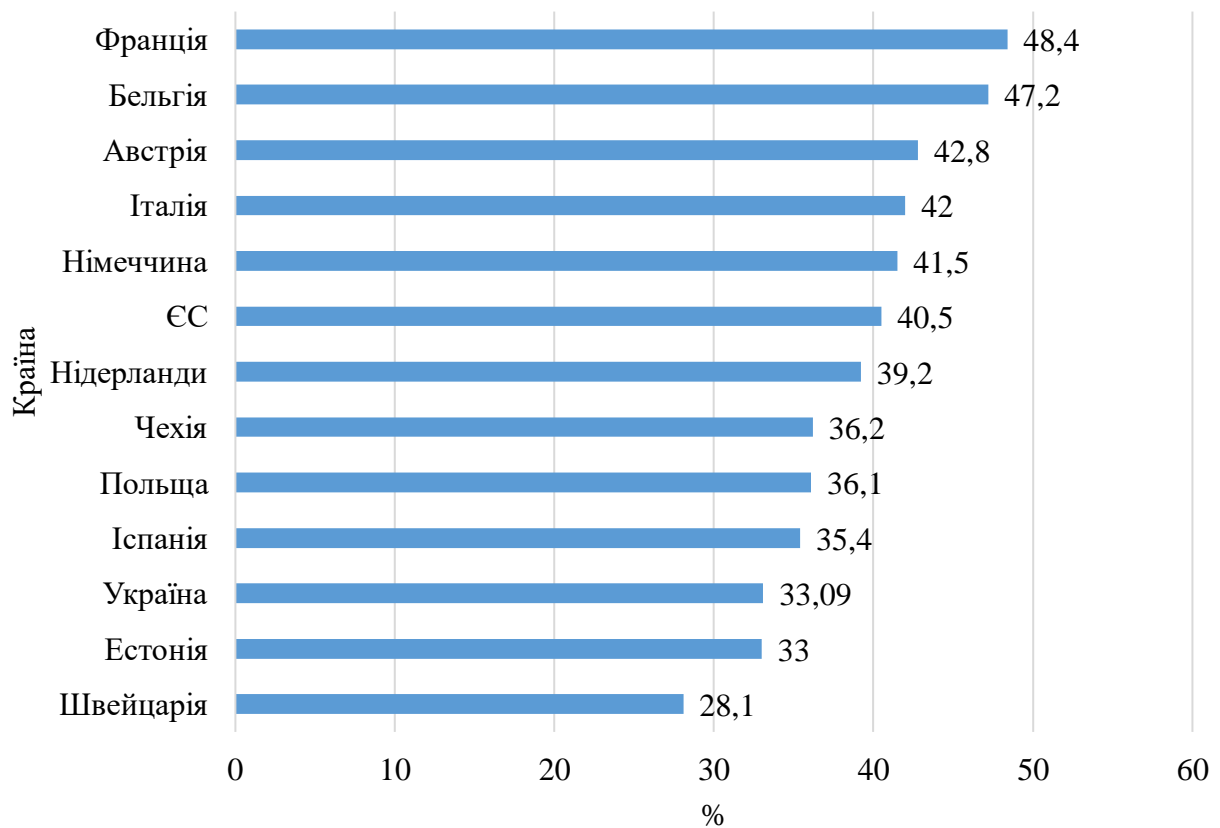

Рисунок 2.6 – Податкове навантаження в країнах ЄС та Україні, % [6]

Згідно наведених даних рівень податкового навантаження у країнах ЄС є значно вищий у порівнянні з Україною. Так, в середньому у європейських країнах податкове навантаження складає 42 %, найбільш високий показник у Франції, який досягає 48,4 %. В Україні податкове навантаження оцінюється значно нижче, водночас слід враховувати той факт, що наша країна у економічному плані значно відстає від європейських держав. Тому реально податкове навантаження чинить більш високий вплив на вітчизняні підприємства. До того ж на нього впливає маса зовнішніх та внутрішніх факторів, зокрема наявність корупційних схем, «відмивання» коштів, необгрунтований тиск на бізнес.

Виходячи з того, що основним об'єктом дослідження є податки юридичних осіб у табл. 2.4 дамо оцінку податкового навантаження на господарську діяльність юридичних осіб.

Таблиця 2.4 – Податкове навантаження на господарську діяльність юридичних осіб в Україні за 2016-2020 рр. [розраховано автором на основі 12, 14]

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. від:	
						2016 р.	2019 р.
1. Загальна сума податкових надходжень, млрд грн	650	798	986	1070	1136	486	66
2. Кількість юридичних осіб, од.	1179553	1230155	1293666	1346174	1350627	171074	4453
3. Сума податкових надходжень у розрахунку на юридичну особу, тис. грн.	551,06	648,70	762,18	794,85	841,09	290,03	46,24
4. Чистий прибуток, млрд грн	297	168	288	523	209	-88	-314
5. Податковий тиск на чистий прибуток, грн.	2,19	4,75	3,42	2,05	5,44	3,25	3,39

З проведених розрахунків можемо констатувати, що за даною методикою рівень податкового навантаження на господарську діяльність юридичних осіб в Україні зростає. Зокрема, сума податкових надходжень у розрахунку на юридичну особу за аналізований період має стійку тенденцію до зростання з 551,06 тис. грн. до 841,09 тис. грн. Відповідно можемо зробити висновок, що зростає постійно сума, яку одне підприємство в середньому сплачує податку до бюджету країни. Це відбувається на фоні одночасного збільшення загальної чисельності юридичних осіб.

Також зростає і податковий тиск на чистий прибуток юридичних осіб, який свого максимуму досяг на кінець 2020 р. та склав 5,44 грн. Відповідно у звітному році 5,44 грн. сплачених податків припадало на 1 грн. чистого прибутку юридичних осіб. Відповідно на бізнес зростає податкове навантаження.

Слід зазначити, що за різними методиками неоднаковий рівень податкового навантаження. Це обумовлено тим, що кожна методика в свою основу бере різні податкові показники для розрахунку та має свої особливості.

У зв'язку з тим, що велика кількість компаній в Україні не сплачують реальні податки на рис. 2.7 наведемо топ-10 вітчизняних компаній платників податків.

Рисунок 2.7 – Топ-10 вітчизняних компаній платників податків [складено автором на основі 25]

Загалом до найбільших платників податків відносяться підприємства газовидобувної та тютюнової промисловості. Перші три позиції займають підприємства газовидобувної сфери, а з четвертого по шосте займають підприємства у сфері виробництва тютюну. В Україні склалася ситуація, за якої основний обсяг податків припадає на сотню найбільших платників податків. Тоді як велика кількість інших приховують справжні прибутки.

Таким чином, проведена оцінка показала, що податкове навантаження на юридичних осіб в Україні за останні 5 років зростає. Зокрема, Сума податкових надходжень у розрахунку на юридичну особу зросла з 551,06 тис. грн. до 841,09 тис. грн. на кінець 2020 р. Податковий тиск на чистий прибуток у 2019 р. склав 2,05 грн., а у 2020 р. підвищився до 5,44 грн. Відповідно зростає частка податків, які припадають на одиницю гривні. Якщо порівнювати податкове навантаження в Україні та країнах ЄС, то в нашій країні даний рівень є значно нижчим, водночас стан економіки є гіршим. Відповідно вітчизняні підприємства є більш чутливими до податкового навантаження.

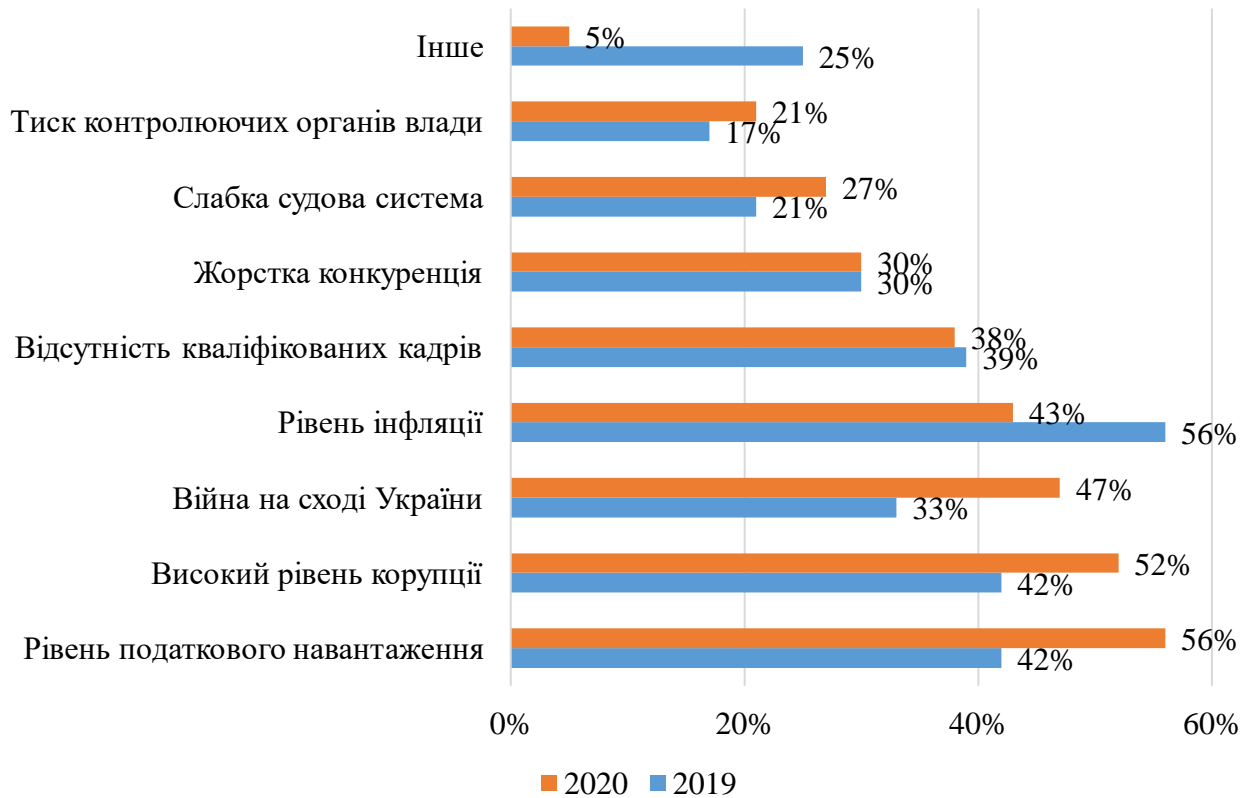
3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

3.1. Проблеми та недоліки вітчизняної системи оподаткування юридичних осіб

Система оподаткування юридичних осіб завжди були питанням дискусій як політиків, бізнесменів, так і науковців, які прагнули знайти оптимальне рішення проблеми. Адже, за оптимальних умов система оподаткування повинна з однієї сторони сприяти економічному розвитку підприємств, а з іншого бути одним з головних наповнювачів державного бюджету України та драйвером розвитку національної економіки. Посилюється зазначена проблема політико-економічною нестабільністю в Україні та негативним впливом пандемії Covid-19, через які вітчизняні підприємства не дотримали прибутки, а бюджет – податкових надходжень. Щоб забезпечити відродження національної економіки і розвиток вітчизняних підприємств важливо мати ефективну систему оподаткування юридичних осіб.

Слід зазначити, що Європейська Бізнес Асоціація [15] провела в Україні опитування керівників українських підприємств з метою виявлення найбільш гострих проблем. Результати опитування наведено на рис. 3.1.

Наведені нижче дані свідчать про те, що більшість опитаних керівників вітчизняних підприємств зійшлися на думці, що для них найбільш актуальною проблемою у 2020 р. у сфері державного управління був високий рівень податкового навантаження. Хоча у попередньому розділі встановлено, що він є значно нижчим, а ніж у європейських державах. Водночас з урахування високої політико-економічної нестабільності, девальвацією національної валюти і такий рівень податкового навантаження для вітчизняних підприємств є доволі високим. Зазначене підтверджує наявність проблем у системі оподаткування юридичних осіб. Підприємців вона не влаштовує, а національна економіка не зростає. Це свідчить про необхідність її зміни та удосконалення.

*в сумі відсоток більше 100 %, так як респонденти мали можливість надавати декілька варіантів

Рисунок 3.1 – Актуальні проблеми розвитку підприємств в Україні за результатами опитуванням керівників вітчизняних підприємств проведених ЄБА у 2019-2020 рр. [15]

Також представниками ЄБА у 2020 р. проведено опитування керівників вітчизняних підприємств й на предмет оцінки наявної системи оподаткування юридичних осіб, а також виявлення найбільших проблем. Зокрема, 45 % опитаних відзначили, що фіскальний тиск на їх діяльність був практично відсутній, тоді як 24 % керівників підприємств заявили, що відчули сповна на собі фіскальний тиск відповідних органів.

Серед головних методів тиску опитані керівники вітчизняних підприємств виділили [15]:

- необґрунтовані інформаційні запити;
- «пропозиції» сплати податків авансом;

– невчасне подання звітності через технічні збої роботи серверу ДПС є причиною штрафів;

– нарахування спірних штрафних санкцій, обтяжливі перевірки, тощо.

На рис. 3.2 наведемо головні проблеми системи оподаткування юридичних осіб за результатами опитування керівників вітчизняних підприємств проведеного представниками ЄБА.

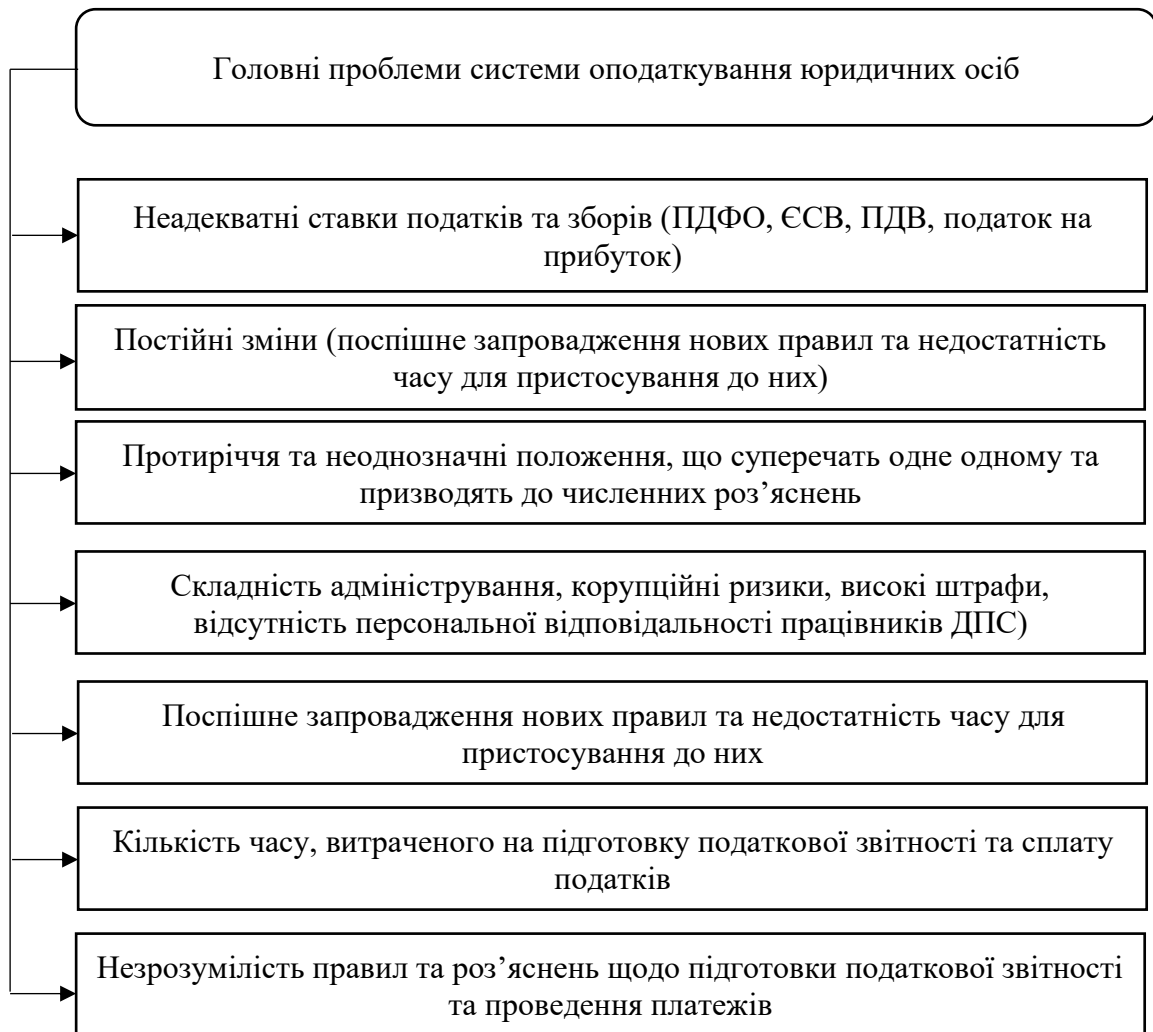

Рисунок 3.2 – Головні проблеми системи оподаткування юридичних осіб за результатами опитування керівників вітчизняних підприємств проведеного представниками ЄБА у 2020 р. [складено автором на основі 15]

Відповідно із зазначеного бачимо, що керівників вітчизняних підприємств не влаштовує наявна система оподаткування, оскільки вона має ряд недоліків (див. рис. 3.1). Це підтверджує необхідність її зміни та удосконалення. Наявна

система оподаткування не чинить той позитивний ефект на національну економіку, який повинен здійснювати. Підприємствам у таких умовах складно функціонувати та забезпечувати стабільні прибутки. Зважаючи на результати проведеного дослідження у табл. 3.1 складемо SWOT-аналіз, який дозволить виявити сильні та слабкі сторони наявної системи оподаткування юридичних осіб.

Таблиця 3.1 – SWOT-аналіз наявної системи оподаткування юридичних осіб [авторська розробка на основі власного дослідження]

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Впроваджена електронна система звітності 2. Активізація масово роз'яснювальних робіт щодо оподаткування з метою підвищення рівня податкової культури 3. Формування моделі сервісного обслуговування в сфері оподаткування 4. Можливість ведення прощеної системи оподаткування для окремих юридичних осіб 5. Наявність розгалужених державних інституцій 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Високий рівень податкового навантаження на бізнес (за опитуванням керівників підприємств) 2. Велика кількість часу необхідна для підготовки податкової звітності 3. Досить часті зміни у податковому законодавстві 4. Існування високого рівня бюрократії та корупційних схем 5. Невиправданий фіскальний тиск з боку окремих податкових служб 6. Слабкий контроль за підприємствами, які приховують прибутки та не сплачують у повній мірі податкові платежі 7. Висока ставка податку на прибуток, ЄСВ 8. Нерівномірний розподіл податкового навантаження на бізнес (існування податкових пільг для окремих підприємств)
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Подальший розвиток дистанційного обслуговування 2. Адаптація податкової системи до найкращих зразків європейських високо розвинутих країн 3. Зростання рівня довіри між бізнесом та державою 4. Посилення контролю за своєчасною сплатою податків, достовірного відображення фінансової інформації 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання корумпованих схем 2. Девальвація національної валюти 3. Зменшення доходів до Державного бюджету 4. Збільшення податкових ставок 5. Зростання кількості підприємств, які приховують реальні доходи та прибутки 6. Маніпулювання окремими програмами зниження податкових ставок 7. Відтік капіталу за кордон

Наведений вище SWOT-аналіз показує, що загалом нинішня система оподаткування юридичних осіб в Україні має ряд як недоліків, так і переваг. Водночас більше недоліків та проблем, що зумовлює необхідність у їх

вирішенні. Зокрема, до основних її недоліків віднесено: високий рівень податкового навантаження на бізнес, велика кількість часу необхідна для підготовки податкової звітності, досить часті зміни у податковому законодавстві, існування високого рівня бюрократії та корупційних схем, слабкий контроль за підприємствами, які приховують прибутки та не сплачують у повній мірі податкові платежі, нерівномірний розподіл податкового навантаження на бізнес. Основні резерви підвищення ефективності системи оподаткування України криються у вирішенні виявлених слабких сторін тощо.

Таким чином, проведений аналіз показав, що нинішня система оподаткування юридичних осіб в Україні не влаштовує представників бізнесу. Підтвердження тому є результати проведеного опитування представниками СБА керівників вітчизняних підприємств. Зважаючи на те, що бюджет України є дотаційний, то можемо констатувати, що нинішня система оподаткування не влаштовує не лише бізнес, але й не справляється з основними державними функціями. До головних проблем нинішньої системи оподаткування можна віднести: незрозумілість правил та роз'яснень щодо підготовки податкової звітності та проведення платежів, кількість часу, витраченого на підготовку податкової звітності та сплату податків, поспішне запровадження нових правил, корупційні ризики, високі штрафи, протиріччя та неоднозначні положення, що суперечать одне одному та призводять до численних роз'яснень, постійні зміни, неадекватні ставки податків та зборів тощо.

3.2. Напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні

Як показали результати проведеного аналізу у попередніх підрозділах роботи, наявна система оподаткування юридичних осіб в Україні є неефективною. Вона перш за все не влаштовує представників бізнесу, тобто юридичних осіб, які внаслідок цього відчувають високий податковий тиск. Як

наслідок велика кількість з них вдається, то приховування реальних доходів, ведення бізнесу без офіційного оформлення. Внаслідок цього економіка держави не дотримує надходження до бюджету. З метою зміни ситуації запропонуємо напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

Перш за все зазначимо, що удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні повинно бути спрямоване на намагання поєднанні інтересів держави та бізнесу. Лише завдяки гармонічному їх поєднанні можна домогтися ефективності у системі оподаткування юридичних осіб в Україні.

З боку держави слід створити сприятливі умови для здійснення бізнесу, а також залучення інвестицій через стимулюючу податкову систему. Вивчення передового досвіду іноземних країн, зокрема ЄС дозволило виділити такі ключові заходи:

- наблизити податкове право по стандартів Європейського Союзу;
- забезпечити прозорість діяльності податкової служби;
- знизити податкове навантаження на економіку;
- підвищити ефективність податкових інструментів, які стимулюють пріоритетні галузі діяльності;
- зрівняти права та обов'язки щодо сплати податків для всіх суб'єктів господарювання.

Значну роль в поточному розвитку української економіки потрібно відвести податковим стимулам для малих підприємств, які тільки-но почали роботу, а також для підприємств, які працюють в пріоритетних галузях. Було б доцільно забезпечити ці підприємства податковими кредитами та зниженими ставками оподаткування. Дана політика призведе до збільшення сукупних податкових надходжень, які підуть у бюджет та цільові фонди, оскільки податкові надходження зростатимуть від підвищеної ділової активності. З впровадженням реформ не потрібно поспішати, краще проводити їх поступово. Слід опиратися на досвід зарубіжних країн, який допоможе гармонізувати нинішню податкову систему.

На рис. 3.3 наведемо напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

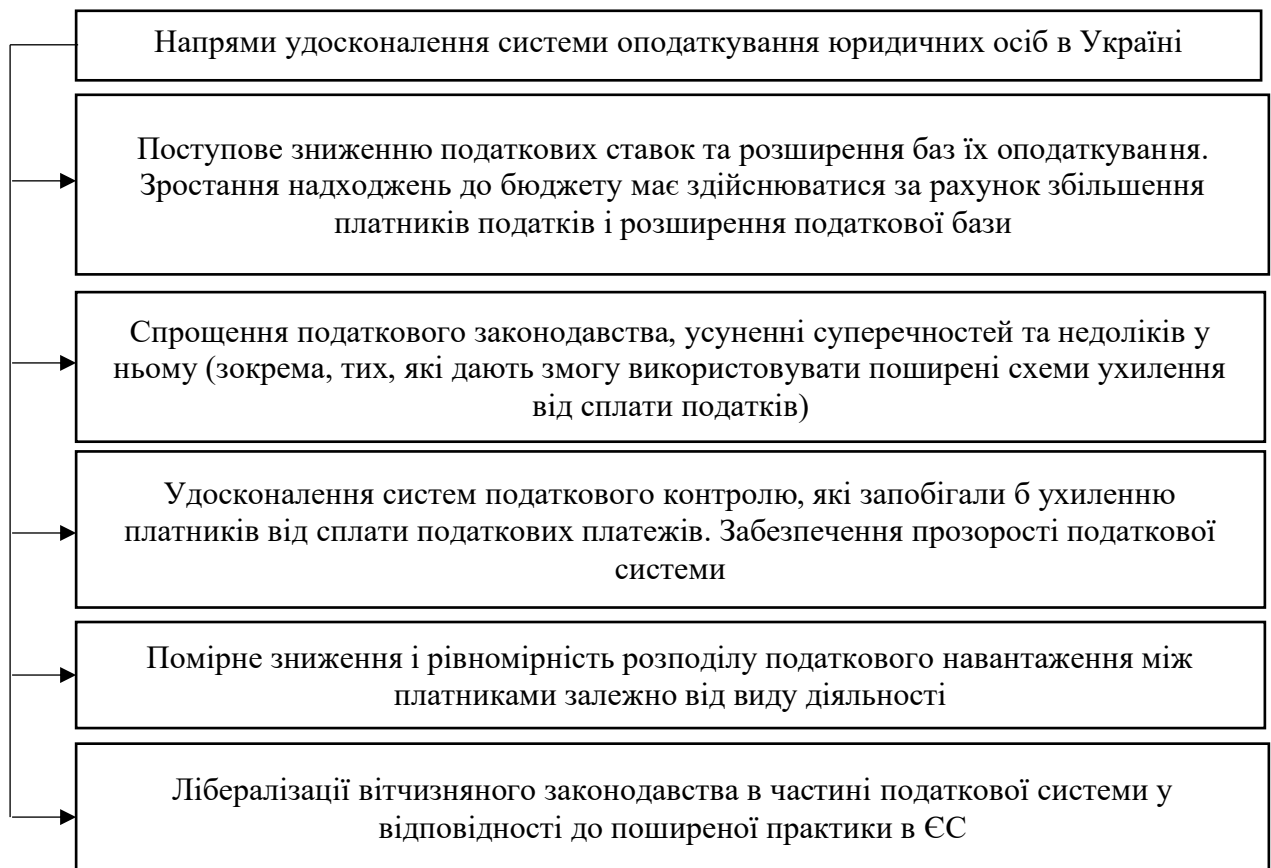

Рисунок 3.3 – Напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні [сформовано на основі 5, 10, 19]

Саме в удосконаленні зазначених напрямів криються головні резерви щодо поліпшення системи оподаткування юридичних осіб в Україні. Найбільш важливим за сучасних умов є зменшення розміру податків або ж надання тимчасових податкових чи митних «канікул». Відповідно до яких мале підприємство матиме змогу протягом часу, за який окуплятимуться його інвестиції, не сплачувати податки та митні ставки.

Наведемо на рис. 3.4 основні результати, які принесе Україні удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні. Головний результат полягатиме у збільшенні кількості суб'єктів бізнесу, а також податкових платежів від них.

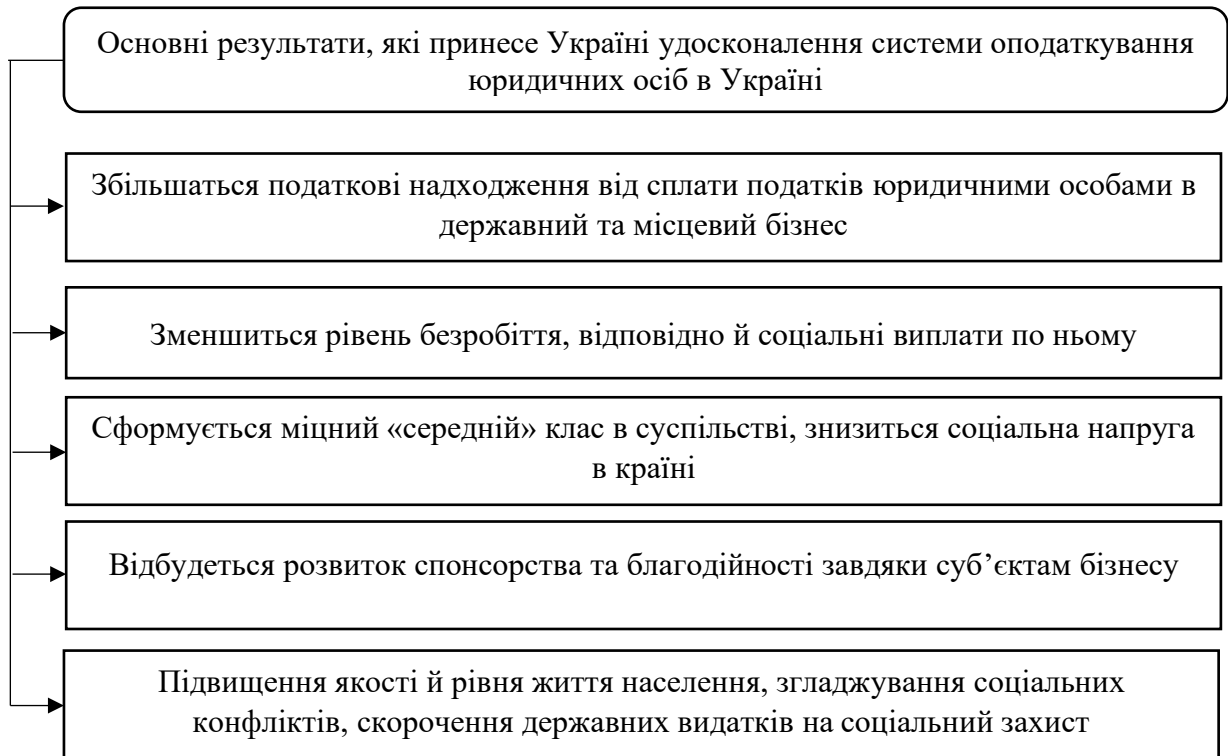

Рисунок 3.4 – Основні результати, які принесе Україні удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні [сформовано на основі 22]

Таким чином, в Україні на державному рівні потрібно вживати заходи щодо удосконалення системи оподаткування юридичних осіб. Це забезпечить як забезпечення їх розвитку, так й сприятиме економічному процвітанню держави. Головними умовами підвищення ефективності системи оподаткування юридичних осіб є: забезпечення стабільності податкового законодавства в Україні, спрощення процедур адміністрування податків, створення системи податкового контролю, яка обумовить невідворотність покарання за вчинення податкового правопорушення та водночас не обтяжуватиме законослухняних платників податків податковими перевірками, подолання корупції та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів. В Україні є перспективи щодо вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб та становлення її як одного з основних генераторів зменшення рівня безробіття й наповнення державного бюджету завдяки податковим надходженням. Лише потрібно ці можливості використовувати та усувати можливі загрози та слабкі сторони.

ВИСНОВКИ

У даній кваліфікаційній роботі у процесі проведеного дослідження вирішено основні завдання та досягнута головна мета й отримано наступні результати:

1. Досліджено сутність, класифікацію та функції податків. Податки є важливим елементом фінансово-бюджетної системи кожної країни. Вони є основою базою наповнення дохідної частини бюджету країни та таким чином забезпечують виконання державою своїх основних функцій. Під податками слід розуміти встановлену на державному рівні плату, яка стягується як з фізичних, так і юридичних осіб. В Україні базисом системи оподаткування є Податковий кодекс України. Головними різновидами податків в нашій країні є: податок на прибуток, податок на додану вартість, акциз, мито, податок з доходів фізичних осіб, податок на додану вартість та інші. Основою податкової системи України є податки з юридичних осіб, тому розглянемо далі дане питання.

2. Розглянуто особливості системи оподаткування юридичних осіб в Україні. На сьогодні для оподаткування юридичних осіб діє дві системи: загальна та спрощена. Першу можуть обирати всі юридичні особи, а друга підходить лише для малих підприємств, виручка яких не перевищує 5 млн. грн. на рік. Особлива система оподаткування діє для юридичних осіб сільськогосподарської галузі, для яких доволі часто існують преференції у сплаті податків або їх відшкодуванні. Система оподаткування юридичних осіб в Україні є досить розгалуженою та включає різні види податків.

3. Визначено місце податків з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України. Податки з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Державного бюджету України займають важливе місце. На податки з юридичних осіб орієнтовно припадає близько 50 % усіх податкових надходжень. Протягом 2016-2020 рр. спостерігається стійка динаміка щодо зростання обсягів податкових надходжень за усіма її видами, водночас на кінець 2020 р. темпи зростання дещо уповільнилися. Останнє

обумовлено негативним впливом пандемії Covid-19. Зокрема, податок на прибуток підприємств за аналізований період зріс з 73 млрд. грн. до 118 млрд. грн. Податки з юридичних осіб мають вагоме значення для національної економіки цілої країни. Тому важливо знайти вдалий симбіоз щодо задоволенням як національних економічних потреб, так й інтересів юридичних осіб.

4. Проведено аналіз рівня податкового навантаження податків з юридичних осіб. Встановлено, що податкове навантаження на юридичних осіб в Україні за останні 5 років зростає. Зокрема, Сума податкових надходжень у розрахунку на юридичну особу зросла з 551,06 тис. грн. до 841,09 тис. грн. на кінець 2020 р. Податковий тиск на чистий прибуток у 2019 р. складав 2,05 грн., а у 2020 р. підвищився до 5,44 грн. Відповідно зростає частка податків, які припадають на одиницю гривні. Якщо порівнювати податкове навантаження в Україні та країнах ЄС, то в нашій країні даний рівень є значно нижчим, водночас стан економіки є гіршим. Відповідно вітчизняні підприємства є більш чутливими до податкового навантаження.

5. Виявлено проблеми та недоліки вітчизняної системи оподаткування юридичних осіб. нинішня система оподаткування юридичних осіб в Україні не влаштовує представників бізнесу. Підтвердження тому є результати проведеного опитування представниками ЄБА керівників вітчизняних підприємств. Зважаючи на те, що бюджет України є дотаційний, то можемо констатувати, що нинішня система оподаткування не влаштовує не лише бізнес, але й не справляється з основними державними функціями. До головних проблем нинішньої системи оподаткування можна віднести: незрозумілість правил та роз'яснень щодо підготовки податкової звітності та проведення платежів, кількість часу, витраченого на підготовку податкової звітності та сплату податків, поспішне запровадження нових правил, корупційні ризики, високі штрафи, протиріччя та неоднозначні положення, що суперечать одне одному та призводять до численних роз'яснень, постійні зміни, неадекватні ставки податків та зборів тощо.

6. Запропоновано напрями удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні. Встановлено, що у нашій державі на державному рівні потрібно вживати заходи щодо удосконалення системи оподаткування юридичних осіб. Це забезпечить як забезпечення їх розвитку, так й сприятиме економічному процвітанню держави. Головними умовами підвищення ефективності системи оподаткування юридичних осіб є: забезпечення стабільності податкового законодавства в Україні, спрощення процедур адміністрування податків, створення системи податкового контролю, яка обумовить невідворотність покарання за вчинення податкового правопорушення та водночас не обтяжуватиме законослухняних платників податків податковими перевітками, подолання корупції та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів. В Україні є перспективи щодо вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб та становлення її як одного з основних генераторів зменшення рівня безробіття й наповнення державного бюджету завдяки податковим надходженням. Лише потрібно ці можливості використовувати та усувати можливі загрози та слабкі сторони.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Податковий кодекс України від 23.12.2010 № 2856-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 28.04.2021).
2. Про внесення змін до ПКУ та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України в редакції від 29.05.2020 № 533-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20> (дата звернення: 08.05.2021).
3. Аксюков С. М. Оптимізація податкової системи України на шляху до економічного розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 10. С. 74-82.
4. Андрущенко В.Л. Податкова система: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 416 с.
5. Апостолюк О. Ю. Напрями вдосконалення оподаткування малого підприємництва в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №7. С. 93-97.
6. База даних Євростату. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/data/database> (дата звернення: 11.05.2021).
7. Бобиль В. В., Топоркова О. А. Оподаткування малого бізнесу: нормативноорганізаційний аспект. *Review of Transport Economics and Management*. 2019. Вип. 1 (17). С. 35-47.
8. Богатирьова Є. М. Генезис податкових реформ в Україні. *Економічний простір*. 2017. № 118. С. 126-142.
9. Бойко О.Я. Еволюція податкової системи України. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 2. С. 241-247.
10. Васильців Т.Г. Сучасний стан та напрями вдосконалення системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 98-101.

11. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2021).
12. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.04.2021).
13. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2021).
14. Доходи зведеного бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/> (дата звернення: 05.05.2021).
15. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua/> (дата звернення: 28.04.2021).
16. Загальнодержавні податки та збори. URL: <https://m.zir.tax.gov.ua/main/index/stavki> (дата звернення: 04.05.2021).
17. Іванишина О.С., Деміденко Л. С. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: сучасний стан та напрями її вдосконалення. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2020/89.pdf (дата звернення: 06.05.2021).
18. Ковальчук І. С. Аналіз рівня оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017. № 5. С. 29-35.
19. Лещенко Р. М., Наум А. А. Напрямки вдосконалення оподаткування малого підприємництва: євроінтеграційний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 43. Т. 2. С. 72-75.
20. Оподаткування бізнесу в Україні. URL: <https://www.ipau.ua/blog/news/opodatкування-v-ukraini> (дата звернення: 15.05.2021).
21. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/byudzheth/zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny/> (дата звернення: 11.05.2021).
22. Податки для бізнесу: як зробити їх меншими і простішими?. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah-podatky-dlya-biznesu/29795857.html> (дата звернення: 13.05.2021).

23. Проблеми малого та середнього бізнесу: погляд експерта. URL: <https://appu.org.ua/main-news/problemi-malogo-ta-serednogo-biznesu-poglyad-eksperta/> (дата звернення: 15.05.2021).
24. Радова О.В. Оподаткування в Україні: нововведення, тенденції та проблеми розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20(3). С. 11-14.
25. Робота Державної податкової служби в 2019-2020: експертний висновок. URL: <https://appu.org.ua/main-news/roboata-derzhavno%D1%97-podatkovo%D1%97-sluzhbi-v-2019-2020-ekspertnij-visnovok/> (дата звернення: 16.05.2021).
26. Саєнко О. Р. Система оподаткування як інструмент мотивації розвитку підприємницької діяльності в Швеції та Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 1. С. 71-77.
27. Системи оподаткування для юридичних осіб. URL: <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/informatsiya/informatsiya-dlya-yuridichnikh-osib/sistemi-opodatkuvannya-yuridichnikh-osib.html> (дата звернення: 03.05.2021).
28. Тітенко З., Коцюрuba О. Особливості процесу оподаткування малого та середнього бізнесу.// *Економіка та суспільство*. 2020. №22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-62> (дата звернення: 10.05.2021).
29. Черба В.М., Сосенкова К.Р., Стасюк А.В. Податок на прибуток: історичний огляд. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 32-34.
30. Ярема Я.Р. Аналіз податкового навантаження на ведення бізнесу в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 30. С. 466-471.
31. Gogol T.A., Volot O. I. Tax methods of regulating the development of small business in the developed world. *Scientific Bulletin of Polissya*. 2017. № 1 (9). part 1. P. 87-92.
32. Halunko V. V. Foreign experience for financing small and medium business. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, No. 5. P. 40-45.

33. Kasztelnik K. Causal-Comparative Macroeconomic Behavioral Study: International Corporate Financial Transfer Pricing in the United States. *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2020. № 4(1). P. 60-75. URL: [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).60-75.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).60-75.2020)

34. Miller A.D. Current Mining Taxation Policy Implemented by both Mongolia and Kazakhstan: The Development Comparatives between Ulaanbaatar and Astana. *Business Ethics and Leadership*. 2019. № 3(2). P. 39-52. URL: [http://doi.org/10.21272/bel.3\(2\).39-52.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(2).39-52.2019)

35. Williams C. C. Cross-country variations in the participation of small businesses in the informal economy: An institutional asymmetry explanation. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2016. Vol. 23. Iss. 1. P. 3-24.

ДОДАТОК А

Основні елементи податків

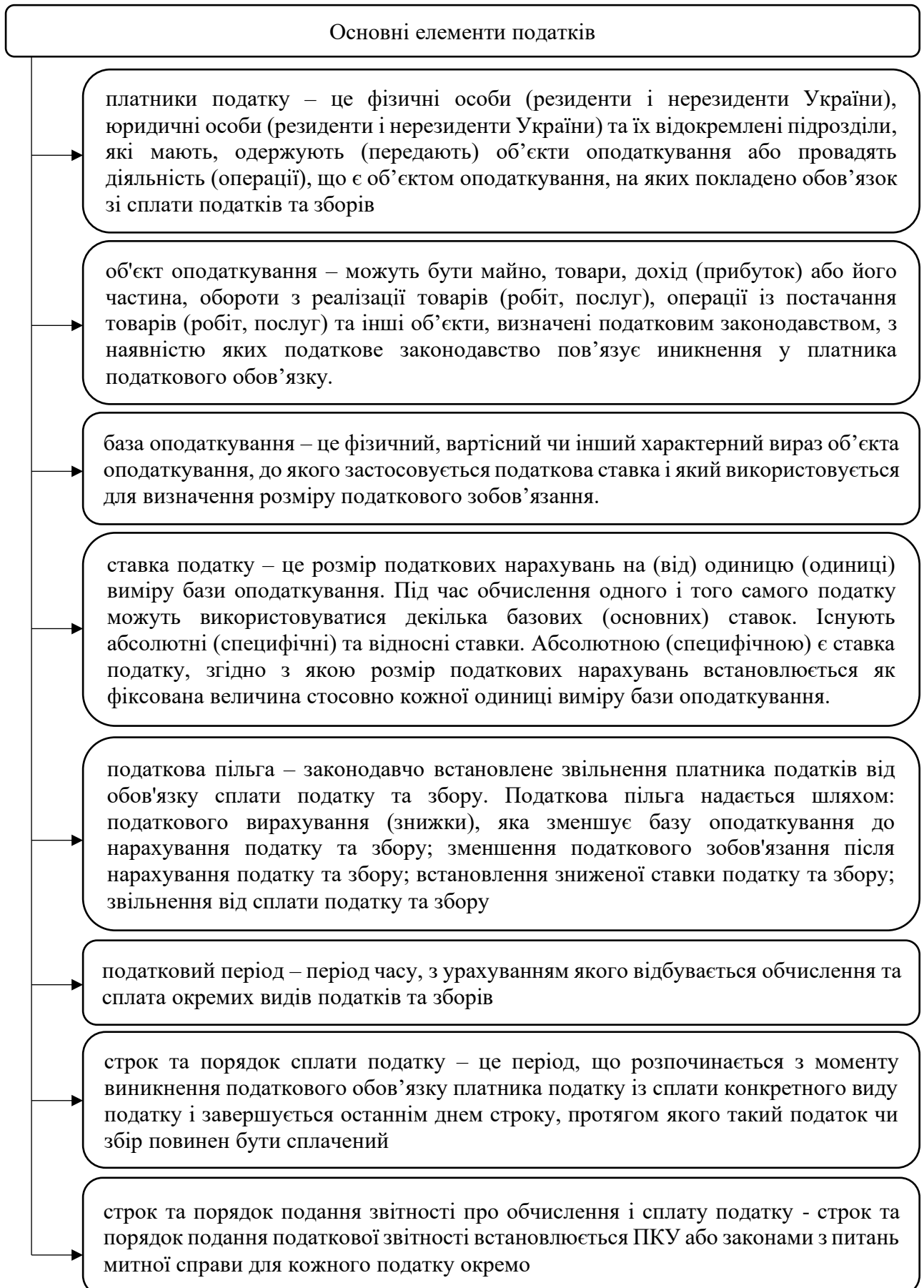

Рисунок А.1 – Основні елементи податків